

ράς τοῦ κεραυνοῦ ἐκρήξεις· τὴν βροντὴν τῶν νεφῶν ἀντικαθιστᾷ ἡ ὑπόγειος θρονιὴ ἡ συνοδουσα τοὺς σεισμούς.

Εἰς δὲ τὴν Αἴμαν διὰ τὴν μεγάλην ἑξιν καὶ διὰ τὴν γενικῶς διαδεδομένην ἰδέαν, ὅτι ἐν διαστηματι ἐνὸς αἰῶνος μόλις δύο ἢ τρεῖς καταστρεπτικοὶ σεισμοὶ συμβαίνουνσι, θεωροῦσιν οἱ κάτοικοι τοὺς σεισμούς ὡς ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ τὴν πτώσιν τῆς χαλάζης.

Αλ.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΤΑΣΣΟΥ

(Συνέχεια, ὅρα φυλλάδιον 32).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

‘Ο θρίαμβος.

Ὁ δὲ γέρον ὑπρέτης, ὁ παραλαβὼν τὸν Τάσσον, ἐτέλεσεν ἀξίως τὴν ἐντολὴν τοῦ Μονταίν καὶ τοῦ Ρούβενς· χάρις εἰς τὸ ἐσπευσμένον τῆς πορείας ἔφθασεν εἰς Μάντουαν, μίαν ἡμέραν πρὸ αὐτῶν, οὐδὲ παρμείλησε διὰ τοῦτο νὰ περιποιηθῇ δεόντως τὸν πάσχοντα. Ὁ δὲ ἀτυχὴς Τάσσος, ἀφ’ ἧς ἔμαθε τὸν θάνατον τῆς Ἑλεονώρας, διετέλει ἐν ἀθυμίᾳ ἀφρημένη, καὶ δὲν ἔλεγε λέξιν, οὐδὲ ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμούς, μηδὲν προσέχων εἰς τὰ περὶ αὐτόν. Οὕτω λοιπὸν ἔφθασεν εἰς Μάντουαν· κατοικῶν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ρούβενς καὶ περικυλούμενος ὑπὸ φιλοφρονήσεων καὶ ἐπιμελειῶν, ἐφαίνεται ὅτι δὲν ἐνόει οὐδὲ τῆς μοίρας του τὴν μεταβολήν. Ὁ δὲ Ρούβενς καὶ ὁ Μονταίν, ἅμα ἐξεληθόντες τῆς ἀμάξης, ἐσπευσαν πρὸς αὐτόν, οὕτως ἐδιακείμενον. Καὶ εἰς μάτην ὁ Παῦλος—Πέτρος, ζητῶν νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν μνήμην του, ἐδείκνυν αὐτῷ τὸ ἀργυροῦν ἐγκόλπιον τῆς Παναγίας, εἰς μάτην προσέφερε καὶ τῆς Ἑλεονώρας αὐτῆς τὸ ὄνομα, οὐδὲν μέσον ἡδύνατο νὰ ἀναφέρῃ τὴν καταβεβλημένην ψυχὴν του. Οὐδὲ ἀπεποιεῖτο τὰς περιπαθεῖς φιλοφρονήσεις, ἀλλ’ ἀρίνετο ὡσεὶ βρέφος τι ἀσθενὲς, οὕτινος ὁ πυρετὸς ἀφῆρει τὴν ζωηρότητα.

Ὁ δὲ δούξ τῆς Μαντούης, μαθὼν ὅτι ὁ Τάσσος, σωθεὶς ὑπὸ τοῦ Ρούβενς, ἔφθασεν εἰς τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ, ἐνέκρινε δημοσίᾳ τὸν τρόπον τοῦ νεανίου πρέσβεως, καὶ ἐπικινέσας αὐτόν, ἐνώπιον τῆς αὐλῆς, τῷ ἐξέφρασεν ἐπισήμως τὴν εὐχαρίστησίν του. Οὐδὲ ἠρέσθη ταῦτα ποιῶν, ἀλλ’ ἐπορεύθη εἰς τὸν Τάσσον ἵνα τῷ ἀναγγείλῃ τὴν προστασίαν του, φιλοφρονῶν καὶ κολακεύων αὐτόν, ἵνα τὸν ἀναγκάσῃ νὰ διατρίψῃ τὸ λοιπὸν εἰς Μάντουαν, ἀλλ’ ἰδὼν τὸν εὐφρέστερον τῆς Ἰταλίας ποιητὴν, οὕτως ἀλγεινῶς πάσχοντα κατὰ τὴν ὑγίαν καὶ τὸ πνεῦμα, δὲν ἡδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του· καὶ ὅμως οὔτε ἡ παρουσία αὐτοῦ οὔτε ἡ φωνὴ καὶ οἱ τρόποι οἱ περιπαθεῖς, κατάρθωσαν νὰ συγ-

κινήσωσι τὸν δυστυχῆ παράφρονα ! Οἱ δὲ ἱατροὶ ἐκήρυξαν, ὅτι παρατεινομένης τῆς φοβερᾶς αὐτοῦ καταστάσεως, ἐκινδύνευε καὶ τὸ λογικὸν καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Τορκβάτου Τάσσου, ἀνάγκη δὲ πᾶσα νὰ ἐξαχθῇ ὅσον τάχος ἐκ τοῦ ἀπαισίου τούτου ληθάργου. Καὶ ὁ Ρούβενς, σκεφθεὶς μικρὸν, εἶπεν ὅτι εὔρε τὸν τρόπον τοῦ νὰ συγκινήσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἐπορεύθη μόνος μετὰ τοῦ Μονταίν εἰς τὸ ἐργοστάσιόν του, ἵνα ἐτοιμάσῃ τὸ σχέδιόν του.

Τῇ δὲ ἐπιούσῃ, ὁ δούξ τῆς Μαντούης καὶ οἱ αὐλικοὶ μεγιστᾶνες, ἀπῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ρούβενς, ἀνυπόμονοι νὰ μάθωσι τὸ σχέδιόν του καὶ τὸ ἀποτέλεσμα. Ἡθροισμένοι λοιπὸν εἰς τὴν αἴθουσαν, παρὰ τὸν θάλαμον ταῦ Τάσσου κειμένην, ἤκουσαν κατ’ ἀρχὰς μὲν μελαγχολικὴν τινα μελωδίαν, παιζομένην ἀναμφιβόλως διὰ τὴν συγκίνησιν τοῦ ἀσθενοῦς, μετ’ ὀλίγον δὲ τὴν ὀξυτάτην κραυγὴν του, ἥτις ἀντήχησεν εἰς τῶν ἀπαθεστέρων τὰς καρδίας.

— Ἑλεονώρα, ἐκραύγασεν ὁ ταλαίπωρος, Ἑλεονώρα ! Σὺ μὲ καλεῖς, σὺ μοὶ δεικνύεις τὸν οὐρανὸν καὶ μὲ περιμένεις. Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ ! ὦ ! ἔλθε νὰ συντρίψῃς τὴν ἄργιλον ἥτις μὲ προσκολλᾷ εἰς τὴν κοιλάδα τῶν θλίψεων· λάβε με εἰς τὸν οὐρανόν, Ἑλεονώρα !

— Ἐσώθῃ ! εἶπε, ταπεινῇ φωνῇ, εἰς τῶν ἱατρῶν. Ὁ κύριος Ρούβενς κατώρθωσε διὰ μίας εἰκόνας αὐτοῦ, ὅτι δὲν ἡδύνατο ἡ ἐπιστήμη μας.

Καὶ ἔνευσεν ὅτι πάντες ἡδύναντο νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ πάσχοντος. Ὁ δὲ Βικέντιος Γονζάλης καὶ οἱ τῆς θεραπείας αὐτοῦ μεγιστᾶνες, μετέσχον τοῦ ἐνθουσιώδους θαυμασμοῦ τοῦ Τάσσου ἐνώπιον τῆς μεγάλης εἰκόνας, ἣν ὁ Ρούβενς, σχεδιάσας ἐκ τοῦ προχείρου τὴν μορφήν τῆς Ἑλεονώρας, ἔθηκεν ἀντικρὺ τῶν διαυγῶν ἀκτίνων τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου, ἐνώπιον τῆς κλίνης τοῦ Τάσσου. Ἡ δὲ εἰκὼν, οὕτως ἐ φωτιζομένη, παρίστα οὐράνιον τι καὶ ὑπεράνθρωπον ἀπεικόνισμα, τὴν μορφήν τῆς Ἑλεονώρας, κυκλομένης ὑπὸ τῆς δόξης τῶν ἁγίων, ἀναφερομένης ὑπὸ Ἀγγέλων εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ δεικνυούσης αὐτοὺς διὰ τοῦ δακτύλου. Τοῦ σχεδιαγραφήματος τούτου ὠφελῆθεις ὁ Ρούβενς, ἔγραψε βραδύτερον, ἐν τῶν ἀριστουργημάτων αὐτοῦ, τὴν *Ἀνάληψιν τῆς Θεοτόκου*.

Καὶ κατ’ ἀρχὰς μὲν ὁ Τάσσος ὑπέλαβε τὴν εἰκόνα ὡς θεῖαν τινα ὄπτασιαν, ἀλλ’ ὁ Ρούβενς, κατωρθώσας νὰ ζωογονήσῃ, διὰ τῆς πλάνης ταύτης, τὸ λογικὸν τοῦ πάσχοντος, ἐσπευσε νὰ ταραξῇ καὶ νὰ σαλεύσῃ τὴν εἰκόνα, θέλων οὕτω νὰ σώσῃ τοῦ ποιητοῦ τὴν φαντασίαν ἀπὸ ἐκστασιν χείρονα καὶ αὐτῆς τῆς ἀπαθείας του. Οὐδὲ ἐδίστασε νὰ ἐπιδειχθῇ εἰς αὐτόν.

— Ἀγαπᾷτε Τορκβάτε, τῷ εἶπε, σὺ εἶσαι ἐλεύθερος καὶ μέσῳ φίλων, οἵτινες ποθοῦν τὴν ἐπικούφισιν τῆς οἰδύνης σου καὶ τὴν λήθην τῶν κακοπραγμάτων, ὅσας ἀναξίως ὑπέστης. Ἠθέλησα νὰ γράψω τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας, ἥτις σὲ περιμένει εἰς

τοὺς οὐρανούς, καὶ μὲ συνέδραμεν ἡ εἰκὼν τῆς Ἐλεονώρας, ἣν εἶδον γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κορεγίου εἰς τὴν πινακοθήκην τῆς Φεράρρας. Ἠδυνήθην ἄρα νὰ εὐχαριστήσω κατὰ τι τὸν φίλον καὶ σωτῆρα τοῦ πατρός μου;

Καὶ ὁ Τορκβάτος, ἐχέφρων ἤδη, ἔθλιψε περιπαθῶς τὴν χεῖρα τοῦ νεανίου ζωγράφου, ὑπολαβόντος τὰδε.

— Ὁ Δούξ τῆς Μαντούης, εὐτυχὴς καὶ υπερήφανος, ὅτι ἔχει εἰς τὸ κράτος του τὸν μεγαλειότερον τῆς Ἰταλίας ποιητὴν, περιμένει νὰ σὲ ἰδῇ εἰς τὴν προσεχῇ αἴθουσαν. Ἐπιθυμεῖ νὰ σοὶ προσφέρῃ τίμιον παρ' αὐτῷ ἄσυλον, ὅπου θέλουσι σὲ περικυκλῶναι φίλοι καὶ θαυμασταί.

— Ναί, κύριε Τορκβάτε Τάσσε, προσέθηκεν ὁ δούξ, μετὰ τῆς πολυαρίθμου αὐτοῦ θεραπείας ἐισελθὼν, ὁ Βικέντιος Γονζάγης ἔρχεται ζητῶν τὴν φίλιαν σου. Μένε πλησίον μου, θέλω φροντίσει νὰ καταστήσῃ εὐτυχὴ τὸν ποιητὴν, τὸν ἀπαθανατίσαντα τὸ ὄνομα τῶν προγόνων μου.

— Εὐτυχὴ! ἐπεφώνησεν ὁ Τάσσε, εὐτυχὴ! Μόνον ἐκεῖ ἐπάνω ὑπάρχει, γαληνότατε, ἡ εὐτυχία μου, προσέθηκε δεικνύων τὸν οὐρανόν.

Ἐβελτιοῦτο μετὰ ταχύτητος ἤδη ἡ υγεία τοῦ Τάσσου καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτώ, ὁ Ρούβενς ἀνεχώρησεν εἰς Ἰσπανίαν, ἥσυχος πλέον περὶ τοῦ ἀνθρώπου ὅστις τῷ ὤφειλε καὶ τοῦ λογικοῦ τὴν ἀνάγκησιν καὶ τὴν ὑπαρξίν αὐτήν. Ὅτε δὲ ἀπεχωρίσθη αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Μονταίν, ἀναγκασθέντος ὑπὸ κατεπιγουσῶν ὑποθέσεων νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Γαλλίαν, δὲν ἠδυνήθησαν καὶ οἱ τρεῖς νὰ κρατήσωσι τὰ δάκρυά των.

— Ἀγαπητὲ Ρούβενς, τῷ εἶπεν ὁ φιλόσοφος, ἡ μοῖρα σοὶ προώρισε τύχην μεγάλην, διότι ἡ Θεία χάρις σὲ ἐπροίκισε μετὰ δώρων ἀνεκτιμήτων καὶ ἀντικειμένων πρὸς ἄλληλα, — σοὶ ἐχάρισε τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν σύνεσιν, τὴν εὐφυίαν καὶ τὴν κρίσιν, τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐπιδειξιότητα καὶ ἀγχίνουιν. Ταῦτα ἀρκοῦν νὰ ἀπαθανατίσωσι τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ρούβενς θέλει ἐπιζῇ εἰς τὴν μνήμην τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, ὡς τὸ ὄνομα τοῦ Τορκβάτου Τάσσου...

— Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μονταίν, διέκοψεν αὐτὸν ὁ ποιητής.

— Ἐλπίζω, προσέθηκεν ἀφελῶς ὁ συγγραφεὺς τῶν Δοκιμίων, ἀλλ' ἡ μνήμη μου δὲν θέλει περιβληθῇ ὑπὸ τῆς λάμπσεως τῆς φήμης τοῦ 'Ρούβενς ὅστις πλέον μὲν ἐμοῦ θέλει ἔχει τὴν δόξαν, πλέον δὲ σοῦ, Τορκβάτε Τάσσε, τὴν εὐδαιμονίαν. θέλει ἀναβῇ εἰς τὸν οὐρανόν, χωρὶς νὰ διέλθῃ τὸν Κρανίου Τόπον.

— Καὶ τίς ἄλλος αὐτοῦ ἀνταξιώτερος τῆς θείας προστασίας;

— Οὐδεὶς ἀναμφιβόλως, ἀλλὰ καίτοι ἄξιος, ὃς εὐχαριστήσῃ ἀκαταπαύστως τὸν ὕψιστον, ὅστις νῦν δόκησε νὰ μὴ ῥίψῃ οὐδὲ μίαν ἄκανθαν εἰς τὸ ἀθάνατον στάδιόν του...

— Ὑγίαινε, ἀγαπητὲ 'Ρούβενς, σὲ ἀγαπῶ ὡς υἱόν, ὡς ἀδελφόν μου.

— Ὑγίαινε, ἀγαπητὲ Πέτρε-Παῦλε, σὲ εὐλογῶ

ὡς σωτῆρά μου, σὲ ἀγαπῶ μετ' ἀδελφικῆς περιπαθείας.

— Θεέ μου! ἐπεφώνησεν ὁ 'Ρούβενς, θλίβων τοὺς δύο φίλους ἐν τῇ ἀγκάλῃ, Θεέ μου! ὦ πῶς εἶναι μεγάλα τὰ ἔλεή σου πρὸς με, καὶ πῶς θὰ ἤμην ἀξιοκαταφρόνητος ἂν ἐλησμόνουν τὰ χριστιανικά μου καθήκοντα!...

— Ὑγίαινε, κύριε Μιχαὴλ Μονταίν! παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ μᾶς ἐνώσῃ ἐν ἀγάπῃ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, ἐὰν δὲν δοθῇ εἰς ἡμᾶς νὰ ἐνταμωθῶμεν ἐδῶ κάτω... Χαῖρε, Τορκβάτε Τάσσε, εὐτυχέστερος διότι πάλιν θὰ σὲ ἰδῶ, ἐπιστρέφων ταχέως εἰς τὴν Μάντουαν.

Καὶ ἀπεχωρίσθησαν, ἀφέντες ἀμοιβαίως, λέγει ὁ Μονταίν, μέρος τι τῆς ὑπάρξεώς των, καὶ μὴ ἀποχωρισθέντες καθ' ὁλοκληρίαν.

Τὸν 'Ρούβενς, προπετώσης αὐτοῦ τῆς ζωγραφικῆς του εὐκλείας, ὑπεδέχθη ἡ αὐλὴ τῆς Ἰσπανίας μετὰ μεγάλων τιμῶν καὶ εὐμενείας. Ἡ ἐπιδειξιότης αὐτοῦ, ἡ εὐτολμία, ἡ εὐθύτης καὶ ἡ πρὸς τὰς διαπραγματεύσεις ἐπιδειξιότης, εἰς ᾧ προσετίθετο ἐπικουρος ἡ νεανικὴ ἡλικία, ἐκέρδησε πάσας τὰς καρδίας, καὶ, ὡς προσιδεν ὁ δούξ τῆς Μαντούης, ἐξωμάλυνεν αὐτῷ τὰ μεγάλα προσκόμματα, ἐνθα ἤθελον προσκόψῃ οἱ δοκιμώτεροι διπλωμάται. Καὶ ὁ δούξ Δέρμης τὸν ὑπερηγάπησε μάλιστα, « ἂν καὶ ἐξεπλήττετο βλέπων, λέγει ἱστορικὸς τις, ὅτι ἐπεραίνοντο πολιτικαὶ ὑποθέσεις ἐντίμως καὶ ἀνευ δόλου.

« Ὁ 'Ρούβενς, ἀκολουθεῖ γράφων ὁ ἱστορικὸς, » τυχὼν τῆς ἀκροάσεως τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας, ἐδείχθη χαριέστατος, καὶ ἡ Α. Μ. Φίλιππος ὁ Γ'. βραδύτερον πολὺ ἐτέρπετο συνδιαλεγόμενος μετὰ τοῦ νεανίου πρέσβεως περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, καὶ τῆς εἰς Ἰταλίαν περιηγήσεώς του, καὶ περὶ τῶν Κάτω Χωρῶν, ὅπου δὲν ἔπαυσαν εἰσεῖτι αἱ ταραχαὶ αἱ ἐμφύλιοι. Καὶ ἐνόησεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἡ ἀγχίνουα τοῦ 'Ρούβενς διέλαμπεν ἐν εὐγλωττίᾳ καὶ κατὰ τὴν κομψὴν συμπεριφορὰν καὶ τὴν πολυμαθειαν, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ μεγαλειότατος Φίλιππος ὁ τρίτος ἔδωκεν αὐτῷ τεκμήρια μεγάλης ἀγάπης καὶ εὐχαριστήσεως, εἰπὼν ὅτι ἀρίστην ἐκλογὴν ἐποίησεν ὁ δούξ τῆς Μαντούης. Ὁ δὲ 'Ρούβενς περάνας τὴν ἐντολήν του, ἐζήτησεν ἀκροάσιν ἵνα προσκυνήσῃ ἀποχαιρετῶν τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ὑπουργοὺς, καὶ ὁ βασιλεὺς τὸν ἐβεβαίωσε περὶ τῆς προστασίας του, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς περὶ τὰς διαπραγματεύσεις καλλίστης ἀγωγῆς τοῦ, τῷ ἐνεχείρησε δῶρα πολύτιμα διὰ τοῦ πρωθυπουργοῦ τοῦ δουκὸς Δέρμης.

Καὶ ἡ παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ δουκὸς τῆς Μαντούης ὑποδοχὴ τοῦ Ρούβενς ἐγένετο οὐχ ἥττον ἐπιφανής, διότι ὁ νεανίας πρέσβυς, οὐ μόνον εὐχαρίστησε τοὺς πόθους ὅλους τοῦ Βικεντίου Γονζάγης, ἀλλὰ καὶ κατῴρθασε πλέον τῶν ἐλπίδων αὐτοῦ. Ὁ δούξ τὸν ἐνηγκαλίσθη περιπαθῶς, τὸν ἔβαλε νὰ καθῇ παρ' αὐτὸν, καὶ τὸν ἐκήρυξε, παρουσίᾳ τῆς

ἡθροισμένης αὐλῆς ἐπιδέξιον διπλωμάτων καὶ μέγαν ἅμα ζωγράφον, μετὰ δὲ τοῦτο τὸν ὠδήγησεν εἰς τοὺς θαλάμους τῆς ἡγεμονίδος, ὅπου ἠθέλησε νὰ τὸν κρατήσῃ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν οἰκειοτάτῃ διατριβῇ, καὶ, καθ' ἃ λέγει ὁ Σκάρπων ἱστοριογράφος τῆς Φερράρας, ὡς τέκνον τῆς αὐλῆς. Ὁ δὲ Ρούβενς ἐδέχθη τὰς τιμὰς καὶ τὰς φιλοφρονήσεις μετὰ πολλῆς μετριοφροσύνης καὶ ἀφελείας, ὅπερ ἐπηύξανεν ἐτι τὴν πρὸς αὐτὸν κοινὴν ἀγάπην.

Καὶ κατὰ τὸ ἀπομεσήμερον τῆς διατριβῆς ταύτης, διηγήθη ὁ δούξ τῷ Ρούβενς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Τορκιάτου Τάσσου διότι εἰς μάτην ἀπενέμεντο αὐτῷ αἱ φιλοφρονήσεις καὶ αἱ τιμαὶ τῆς αὐλῆς, εἰς μάτην ἐδίδοντο δι' αὐτὸν χοροὶ ἀνωφελεῖς, αἱ συναναστροφαι καὶ τὰ θέατρα καὶ πρὸ πάντων αἱ μετεμφιέσεις, αἱ τόσον τῷ ποιητῇ ἀρέσκουσαι, ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τὸν κρατήσωσι. Αἱ μὲν ἰδέαι του ἦσαν ἀσυνεπεῖς, ἡ δὲ θέλησις ἀσκοπος καὶ τώρα ἄφινε μετὰ παραφορᾶς ἑαυτὸν εἰς τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου, τώρα δὲ ἐκλείετο εἰς μοναστήριον, σπουδάζων τὴν θεολογίαν καὶ λέγων ἄλλοτε μὲν ὅτι θέλει ἀσπασθῇ τὸν καλογηρικὸν βίον, ἄλλοτε δὲ ἤρχετο εἰς τὴν αὐλὴν ἀναγιγνώσκων στίχους τῆς τραγωδίας τοῦ ὁ Τορισμώιδος ἢ τοῦ Φλωριδαίου, ποιήματος γραφέντος κατὰ μίμησιν τοῦ Ἀμάδεως τῆς Γαλλίας. Τέλος ἀνελήφθη ἐκ Μαντούης, καὶ ἠκούσθη ὅτι περιεφέρετο εἰς τὴν Λωρεττάν ἢ τὴν Νεάπολιν, ὅπου ὁ κόμης Παληνός καὶ ὁ μαρκῆς Βιλλῆς ἡμιλλῶντο τὴς πρώτος νὰ τὸν ὑποδεχθῇ. Ἀφίει δὲ τὴν Νεάπολιν, προσέφυγεν εἰς ἓν καλὸν τοῦ μοναστηρίου Μοντολιβέτου καὶ πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Νεάπολιν, ἔπειτα δὲ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου ἀσθενῶν καὶ κρύπτων τὸ ὄνομά του, εἰσῆλθεν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον, ἱδρυθὲν πρὸ χρόνου ὑπὸ τινος τῶν προγόνων αὐτοῦ χάριν τῶν εἰς Ρώμην φυγάδων πτωχῶν τῆς Περγᾶμου. Ἐκ τοῦ ἀσύλου δὲ τούτου, ὁ δούξ τῆς Τοσκάνης, τυχαίως αὐτὸν ἀνακαλύψας, τὸν ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς Φλωρεντίαν, ἀλλ' ὁ ποιητὴς ὁ παραφρονῶν ἔφυγεν ἐκεῖθεν μετὰ μικρὸν, ὡς εἶχε φύγει καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων. Ἐκτότε δὲ ἡγοῦετο τί ἔγινεν ὁ μέγας ἐποποιὸς, οὐτινος ἡ συμφορὰ παρήλαξεν ἐλασινῶς τὰς φρένας.

Ἀλγῶν ὁ Ρούβενς διὰ τὴν διήγησιν ταύτην, ἡσθάνθη μεγίστην συμπάθειαν πρὸς τὰ παθήματα καὶ τοὺς παραλογισμοὺς τῆς μεγαλοφυΐας ἐκείνης, ἥδη ἐκλιπούσης, καὶ ἀναλαβάνων προθύμως τὰς γραφίδας του, ἐζήτηε ἐν τῇ ἐργασίᾳ παρηγορίαν διὰ τὴν ἀπομόνωσιν εἰς ἣν τὸν ἐγκατέλειπεν ὁ Μιχαὴλ Μονταῖν, καὶ διὰ τὸ ἄλγος ὅπερ τῷ ἐνεποιεῖ ἡ παραφροσύνη τοῦ Τάσσου, διωκομένου ἤδη ὑπὸ πικρᾶς εἰμαρμένης. Καὶ παρελθόντος ἐνὸς ἔτους, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν τοῦ δουκὸς τῆς Μαντούης ἵνα περιέλθῃ τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἰταλίας, ἐπιθυμῶν νὰ μελετήσῃ ὅσα δὲν εἶδε μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀριστουργήματα τῶν πάλαι ποτὲ ζωγράφων. Ὁ Βικέντιος Γονζάγης συγ-

κατάνευσε, οὐχὶ ἄνευ λύπης, τῷ ἔδωκε σημαντικὴν ποσότητα ἀργυρίου ὡς ἀμοιβὴν διαφόρων εἰκόνων, καὶ ἤρτισεν εἰς τὸν λαϊκὸν αὐτοῦ βαρυστάτην ἄλυσιν ἐκ χρυσοῦ, « ἂν καὶ ὁ Ρούβενς » ἔλαβε τοσαύτας ἄλλας εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀκούουθεὶ λέγων ὁ Σκάρπων, ὥστε δὲν ἔμεινε θείαις κενὴ εἰς τὸ στήθος του, ὅπου ἔφερε διάφορα θαυμάσια ὅρα, ἀπονεμηθέντα αὐτῷ ὑπὸ βασιλέων, καὶ πριγκήπων καὶ πριγκηπισσῶν, ὧν τὰς εἰκόνας ἔγραψεν, ἢ τὰς αὐλὰς ἐπισκέφθη. Ταῦτα δὲ ἐτιμῶντο πλέον τῶν εἰκοσι χιλιάδων φλωρίων.

Καὶ ἀπῆλθε πρῶτον εἰς τὴν Ρώμην, τὴν 23 Ἀπριλίου 1593, εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν παύτην πόλιν, εἶδε πολὺ θορυβούντα τὸν λαόν, τὸ πλῆθος ἔτρεχεν ἐνθα καὶ ἐνθα, φορῶν ἐορτάσιμα σποιδῇ φερόμενον πρὸς τὸ μέγαρον τοῦ πατριάρχου ἡγεμόνος, τὸ περιστοιχούμενον ὑπὸ τοῦ παπικοῦ στρατεύματος. Καὶ ὁ Ρούβενς ἠρώτα θαυμάζων ὁποία τις ἦτο ἡ τελετὴ, τὸ δὲ πλῆθος ὁλονὲν φερόμενον ἐσπευσμένως εἰς τὰ πρόσω, ἀπεκρίνατο.

— Ὁ νικητὴς ! ὁ νικητὴς !

Καὶ ἀνελαμβάνετο εἰς τοὺς δρόμους.

Ὁ δὲ Ρούβενς ἀδυνατῶν νὰ μαθῇ τι θετικώτερον, ἐπορεύθη πρὸς τὸ μέγαρον τοῦ Καρδινάλου Κινθύνου Ἀλδοβρανδίνου, ὅστις ἀνεψιὸς τοῦ πάπα καὶ φίλος τοῦ δουκὸς τῆς Μαντούης, εἶχε γράψαι παρακαλῶν τὸν Ρούβενς νὰ τὸν τιμήσῃ καταλύων εἰς τὴν εἰκίαν αὐτοῦ. Τοσοῦτος ἦτο ὁ ὑπερ τῶν τεχνῶν ἐνθουσιασμὸς τῶν τότε Ἰταλῶν, ὥστε καὶ οἱ περιφανέστεροι ἄρχοντες καὶ οἱ ἡγεμόνες αὐτοὶ ἀπένεμον τοῖς καλλιτέχναις καὶ ποιηταῖς μεγίστας τιμὰς καὶ φιλοφροσύνην, ἀμιλλώμενοι τίς νὰ τιμήσῃ πλείοτερον τὴν εὐφυΐαν.

Καὶ ὁ Ρούβενς εὗρεν ἐκεῖ οὐχ ἥττον συμπυκνούμενον τὸ πλῆθος καὶ οὐχὶ ὑποδεεστέρας τὰς πομπώδεις προετοιμασίας. Μόλις δὲ κατάρθρωσε νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ Καρδινάλου, ὅστις, ἰδὼν πολὺ λάκεις τὸν ζωγράφον εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Μαντούης, ἔσπευσεν εἰς προὔπαντησιν, καὶ τὸν ἔθλιψε περιπαθῶς εἰς τὴν ἀγκάλην.

— Καλῶς ἤλθες, κύριε Ρούβενς, τῷ εἶπε, ἡ ἀγαθὴ μου τύχη σὲ ἔφερεν ἐδῶ, καὶ τὸ μέγαρόν μου δέχεται σήμερον δύο, ἐπίσης περικλεεῖς, ξένους, τὸν τε μέγαν τῆς Φλανδρίας ζωγράφον καὶ τὸν ποιητὴν τῶν *Εὐγενεσιωθέτων Τερασολύμων*.

— Τὸν Τορκιάτον Τάσσον ! ἐπεφώνησεν ὁ Ρούβενς. Ὁ Τάσσος εἶναι εἰς τὴν Ρώμην.

— Μετ' ὀλίγας στιγμὰς τὸν περιμένω ἐδῶ ὁ ἅγιος Πατὴρ, ὁ θεὸς μου, τῷ ἔγραψε νὰ ἔλθῃ ἐκ Νεαπόλεως, ἵνα τῷ ἀποδώσῃ τὰς τιμὰς τοῦ θριάμβου, αἱτινὲς ποτε ἀπενεμήθησαν τῷ Πατριάρχῃ εἰς Ρώμην. Ἀπεποιήθη κατ' ἀρχὰς τὰ περικλεῆ δείγματα τοῦ θαυμασμοῦ τῶν Ρωμαίων, ἀλλ' ἐνέδωκεν εἰς τὰς προσπάθειάς τῶν τριῶν Καρδιναλῶν, οὓς ἐπεμψεν Κλήμης ὁ Η'. ἵνα νικήσωσι τὴν

ντίστασιν τοῦ περιδόξου ἐποποιῦ... Ὁ Τάσος ἐξεκίνησεν ἤδη, καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις, ἀφ' ὧν διέβη, τὸν ἐδέχθησαν ἐν πανηγύρει, ὡς τὴν πάπαν αὐτὸν, πάντες δὲ οἱ λαοὶ συνεπυκνούντο εἰς τὴν διάβασιν τοῦ ἐκφωνοῦντος λόγον, καὶ αἱ παρθένοι προσέφερον αὐτῷ ἄνθη. Καὶ ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ ὑπερβῇ τὰ μεθόρια τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους, μεταξὺ Μόλας καὶ Φόνδης, ἅτινα ἐμαστιζόντο ὑπὸ τῶν ὀπλιτῶν τοῦ περιφήμου ληστήρχου Μαρίου Σιέρα, ὁ θεὸς μου ἠθέλησε νὰ στείλῃ πολυάριθμον ὁμάδα στρατιωτῶν πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ὁδοιποροῦντος, ἀλλ' ὁ Τάσος ἀπεποιήθη τὴν συνοδίαν, ἀκολουθῶν τὸν δρόμον τοῦ μετὰ τῶν ὀλίγων ὑπηρετῶν ὅσοι τὸν ἠκολούθουν. Καὶ μετ' ὀλίγων ἀπαντήσας τοὺς ἐπικινδύνους ληστὰς ἡτοιμάζετο εἰς γενναίαν ἀντίστασιν, ὅτε ἐξεπλάγη ἰδὼν τὸν Μάριον Φέραν προχωροῦντα καὶ ἐκφωνοῦντα αὐτῷ, δίκην ῥήτορος, ὁμιλίαν ἐν ᾗ παρεκάλει νὰ συνοδεύσῃ τὸν ποιητὴν μετὰ τῶν ὀπλιτῶν αὐτοῦ, μέχρι τῆς Ῥώμης αὐτῆς. Ὁ δὲ Τορκβάτος Τάσος, εὐχαριστήσας τὸν παρεκάλει νὰ ἀποσυρθῇ τοῦ δρόμου ἵνα μὴ φοβῶνται οἱ διαδῶται. Ὁ λήσταρχος ὠρίσθη εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς μητρὸς του νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παράκλησιν τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, καὶ φυλάττει τὸν ὄρκον τοῦ μέχρι σήμερον. Τέλος ὁ Τάσος εὐρίσκεται εἰς Ῥώμην ἀπὸ πρῶτας· ὁ ἅγιος πατὴρ τὸν ἐδέχθη εἰς τὸ Βατικάνον καὶ ἰδὲ, ὁ ἴδιος μὲ τὸν φέρει εἰς τὴν οἰκίαν μου διότι, ὡς γνωρίζεις, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν πάπαν νὰ δεχθῇ ξένον ὅσῳ ἐνδοξος καὶ ἂν ᾦναι εἰς τὴν καταικίαν του.

Καὶ ἀληθῶς ἠκούσθη ὁ θόρυβος τοῦ λαοῦ χαιρετῶντος ἰδί' ἐπευφημήσεων τοῦ πλήθους καὶ κραυγάζοντος, Ζήτω ὁ μέγας ποιητὴς! καὶ ψάλλοντος στίχους ἐκ τῶν ἐλευθερωθέντων Ἱεροσολύμων. Ἄπαν δε τὸ πλῆθος αὐτὸ, τοποθετηθὲν περὶ τὸ μέγαρον τοῦ Καρδινάλου, ἠραιώθη εὐλαβῶς ἵνα διαβῇ ὁ θριαμβευτῆς, ὅστις καταβάς τοῦ ὀχήματος, προέβαινε στηριζόμενος εἰς τὸν βραχιόνα τοῦ πάπα αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Καρδινάλιος Κύνθιος, παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ῥούβενς, ἔσπευσεν εἰς προὑπάντησιν τοῦ βασιλέως τῆς δυτικῆς χριστιανότητος καὶ τοῦ βασιλέως τῆς ποιήσεως. Ὁ Ῥούβενς τότε, ἰδὼν τὸν Τορκβάτον, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ἐκχύσῃ ἀλγεινοτάτην κραυγὴν, τοσοῦτον ἡ ἀσθένεια εἶχε καταλάβει τὴν ἀδύνατον μορφήν τοῦ ταλαιπῶρου ἐποποιῦ! τοσοῦτον ὁ θάνατος εἶχε σημειώσει αὐτὸν διὰ τῆς φοβερᾶς αὐτοῦ σφραγίδος! Ὁ δὲ Τάσος ἔτεινε τὴν δεξιὰν τῷ Ῥούβενς, καὶ ἔχυσεν ὀλίγα δάκρυα, ἔπειτα στραφείς πρὸς Κλήμεντα τὸν Η'.

— Ἄγιε πάτερ, τῷ εἶπε, ἰδοὺ ὁ σωτὴρ μου! αὐτοῦ ἡ γενναϊότης καὶ ἡ ἀφοσίωσις μὲ ἐξήγαγον τῆς εἰρκτικῆς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Φεράρρας. Αὐτῷ ἔπρεπε νὰ ἀπονεμηθῶσι τοῦ θριάμβου αἱ τιμαί, διότι εἶναι ὁ ἄξιος διάδοχος τοῦ Μιχαὴλ-Ἀγγέλου Βανωρότη εἶναι νεανίας καὶ εὐδαίμων, ἐνῶ ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην ἐνὸς μνήματος. Καὶ ἦλθον μὲν, διότι

διετάξατε, διότι, ἀληθῆς τῆς ἐκκλησίας υἱός, ἔφειλον, καὶ τοι μὴ θέλων, νὰ ὑπακούσω, ἀλλ' ἂν θέλετε νὰ μοι προσφέρετε ἓνα στέφανον, φυλάξατέ τον ἵνα στολίσετε τὸν τάφον μου. Αἱ πομπαὶ τοῦ θριάμβου δὲν ἐπαυξάνουσι τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων μου, ταραττοῦσι μάλιστα τὰς ὀλίγας μου ἐτιήμερας, ὡς ποτε ἐφαρμάκευσαν τὰς ἡμέρας τοῦ Πετράρχου.

— Ἀφες τὰς ἀπαισίους ταύτας ιδέας, Τορκβάτε Τάσσε, διέκοψεν αὐτὸν Κλήμης ὁ Η'. καὶ θέλησον νὰ τιμήσῃς τὸν στέφανον, ὅστις ἐτίμησε τοὺς πρὸ σοῦ στεφανηφόρους.

— Μυρίζω χῶμα! ἀπεκρίθη μετὰ μελαγχολίας ὁ ποιητῆς. Ὁρεῖλω ὑπακοὴν καὶ δέχομαι, ἀλλὰ δός μοι τὴν χάριν νὰ ἀποσυρθῶ, μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Ὀνούφριου, μετὰ τοῦ κυρίου Ρούβενς, ὅστις θέλει ἀκούσει τὴν τελευταίαν μου ταύτην παράκλησιν. Δὲν θέλει διαρκέσει ἐπὶ πολὺ ἡ φυλάκισίς του! Ἐγὼ τὸ αἰσθάνομαι, δὲν θέλει βραδύνει νὰ μὲ καλέσῃ ὁ Ἰψίτος παρ' αὐτῷ, καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ θανάτου μὲ ἐχείρωσεν ἤδη. Σπεύσατε δε, ἂν δὲν θέλετε νὰ στεφανώσῃτε πτώμα, σπεύσατε ὡς ἐγὼ σπεύδω νὰ προετοιμάσω τὴν ψυχὴν μου εἰς τὴν ἀποδημίαν τῆς. Καὶ ὅμως ἔχω πολὺ θάρρος εἰς τὸ ἔλεος τοῦ ὑψίστου, διότι ὅσον πολλὰ καὶ ἂν ᾦναι αἱ ἁμαρτίαι μου, τὰ πλοῦσια ἔλεη τοῦ ἀπέπλυνον αὐτὰς διὰ τῆς βαρυτέρας τῶν δοκιμασιῶν τοῦ κόσμου τούτου, διὰ τοῦ ἀπαισίου δώρου τῆς εὐφροίας! Ὡ! ἐὰν ἐγνωρίζετε ὅποσα δεινὰ ὑπέστην, ἐὰν ἠδύνασθε νὰ ἐννοήσετε, ποσάκις ἐδεήθην τῷ Θεῷ νὰ μὲ ἀπογυμνώσῃ τῆς ψευδοῦς ταύτης δόξης, ἠθέλετε κινηθῇ εἰς οἶκτον, ἠθέλετε δακρύσει. Ἀλλὰ, χάρις εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν! αἱ θλίψεις μου ἐγίγνουσιν εἰς τὸ τέρμα των, παύουσιν ἤδη, διότι δὲν ἀνήκω πλέον εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἡ ψυχὴ πετᾷ ἤδη μετὰ τῆς καρδίας μου πρὸς τοὺς οὐρανούς, παρὰ τὸν ἄγγελον ὅστις γονυκλιτῶν πρεσβεύει ὑπὲρ ἐμοῦ. Μειδιᾷ ὁ κόσμος, ὁ κόσμος μὲ λέγει παράφρονα ὅταν διατεινῶμαι, ὅτι ἡ Θεοτόκος, καταβαίνουσα ἐκ τοῦ παραδείσου εἰς τὴν γῆν, μοῦ βαλσαμώνει τὰς θλίψεις. Ὡ! ἂν ἐγνωρίζετε τί ὑπομένω, ἠθέλετε εἰπεῖ ὅτι ὁ Ἰψίτος ἐπέτρεψε τὸ θαῦμα αὐτὸ, διότι ἄνευ τούτου μὲ συντρίβει ἡ ἀπελπισία... ὑπῆρξαν στιγμαὶ παράφοροι, καθ' ἃς ἡ βλασφημία ἐπλανήθη εἰς τὰ χεῖλη μου, στιγμαί, ἐν αἷς μοῦ διεβήγγυστο ἤδη ἐκ τῶν σπλάγγχνων, ἂν ἡ Θεὸς χάρις δὲν τὴν ἀπέπνιγε. Εἰσακούσατέ μου τὴν δέσπιν, ἅγιε πάτερ, ἄφστε με νὰ μονάσω εἰς τὴν ἅγιον Ὀνούφριον, καὶ ζητήσατέ με ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα τοῦ θριάμβου.

Ὁ δὲ πάπας, Κλήμης ὁ Η', ἐνέδωκεν εἰς τὴν δέσπιν τοῦ Τάσσου, καὶ συνοδεία μεγαλοπρεπῆς προέπεμψε τὸν ποιητὴν μέχρι τοῦ μοναστηρίου. Καὶ ὁ Τορκβάτος, ἅμα πατήσας τὸν οὐδὸν, ἐστράφη, ἐχαιρέτησε τὸ πλῆθος, ἐφίλησε τὴν χεῖρα τοῦ Ἀρχιερέως τῆς Δύσεως, καὶ μετὰ τὴν γενομένην αὐτῷ ὑποδεξίωσιν ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν μοναχῶν,

ἐξήγησε τὴν παραχώρησιν ἐνὸς κελλίου. Ἐκεῖ δέ, μόνος μετὰ τοῦ Ρούβεν, ἀφ' οὗ ἐλησμονήθη ἐν βραχεὶ τινι ὑπνῷ, ἀρπάσας τὴν χεῖρα τοῦ νεανίου, τὴν ἔβαλεν ἐπὶ τοῦ φλογεροῦ αὐτοῦ μετώπου.

— Ψαύεις ἔδῳ τὰ στίγματα τοῦ ἀκανθώδους στεφάνου, υἱὲ τοῦ Ρούβεν; κατηραμένη ἡ δόξα!.. ἂν ἀρά τις δύναται νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ χεῖλη ἀποθνήσκοντος. Ὡ! φίλε μου, διατὶ, δὲν ἐγεννήθην εἰς τὴν στέγην ἐνὸς τεχνίτου! διατὶ, ἐν τῇ παραφροσύνῃ μου, ἐπίστευσα ὅτι ἤμην ἴσος ἡγεμόνος, διότι, καθ' ἃ ἔλεγον, ἤμην ὁ μεγαλειότερος ποιητὴς τοῦ αἰῶνος... Ἀλλὰ μακράν μου αἱ ἀπίστοι σκέψεις, δὲν θέλω πλέον ἢ περὶ τῆς ψυχῆς μου νὰ σκέπτομαι! Ρούβεν, καθάιρεσον τοῦ λαιμοῦ τὴν ἀργυρᾶν εἰκόνα τῆς Παναγίας, ἣν ἐχάρισα εἰς τὸν πατέρα σου! θέλεις τὴν λάβει ἀπὸ τὰς παγωμένας μου χεῖρας, ὅταν τὰ χεῖλη ἐκχύσωσι τὸν ὕστατον στεναγμὸν μου.

Καὶ ὁ Ρούβεν, ὑπήκουσε μετὰ προθυμίας· ὁ δὲ Τάσος, λαβὼν τὴν εἰκόνα, τὴν ἡσπάσθη μετὰ κατανύξεως.

— Τώρα, εἶπε, πρέπει νὰ ἐκτελέσῃς καὶ ἄλλην τελευταίαν μου θέλῃσιν· λάβε τὸ μικρὸν τοῦτο κιβώτιον καὶ καῦσον τὰ περιεχόμενα χαρτί· εἶναι δοκίμια ποιήσεως ἀναξίας, σχεδιασθέντα ἐν τῇ κτηνώδῃ εἰρκτῇ μου, ὅτε δὲν ἤμην ἐντελὴς ἐχέφων, ὡς ἔλεγον οἱ δῆμοί μου.

Καὶ ὁ Ρούβεν, ἡτένισε πρὸς τὸν Τάσον μετὰ δισταγμοῦ.

— Ἐάν, ἀποθνήσκων, ἄφινες εἰκόνα τινὰ, ἀναξίαν τῆς φήμης σου, δὲν θὰ παρήγγελλες τῷ υἱῷ σου ἢ τῷ ἀδελφῷ νὰ τὴν καύσωσι; ἠρώτησε τὸν Ρούβεν ὁ Τάσος.

Ὁ δὲ ζωγράφος ἀποβαλὼν ἤδη τὸν δισταγμὸν του, ἔλαβε τὰ χαρτί, καὶ τὰ ἔρριψεν εἰς τὸ πῦρ, καὶ ὁ Τάσος ὅστις εἶδε μετ' ἀταραξίας τὰ ἔργα του ἀποτεφερούμενα, ἤρχισε νὰ προσεῦχεται κρατῶν τὸ ἀργυροῦν ἐγκόλπιον τῆς Παναγίας διὰ χειρῶν ταρασσομένων ὑπὸ τῆς φρικιάσεως τοῦ θανάτου. Καὶ ἐξέλιπε μετὰ μικρὸν ἢ φωνὴ του, οὐδὲμία λέξις του ἠκούσθη πλέον. καὶ ἔμεινε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν γλυκεῖᾳ μελέτῃ ἀφρημένος. Τὴν δὲ ἐπιούσαν καὶ τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέραν, ὀλίγας μόνον ἀπέτεινε λέξεις εἰς τὸν νεανίαν σύντροφον, ὅστις οὔτε στιγμὴν τὸν ἐγκατέλιπε, μήτε ὑπνου γευθεῖς, μήτε ἄλλης τινὸς ἀναπαύσεως. Καὶ παρίστατο ὥσπερ μήτηρ προσεχτικῇ, ἐκλίνετο εἰς τὸ προσκέφαλον, ὡσάκις ἤκουε τὸν ἐλάχιστον στεναγμὸν, καὶ ἔφερν εἰς τὰ χεῖλη τοῦ ποιητοῦ εὐεργετικὸν φάρμακον ἵνα καταπραῦνῃ τὸν πυρετὸν, ἢ κρατῶν τὴν καταβεβλημένην κεφαλὴν τοῦ πάσχοντος, ἐπασχε νὰ ἀκούσῃ καὶ τὰς ἐλαχίστας τῆς παραφορᾶς λέξεις, αἵτινες ἐμαρτύρουν τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀπόγνωσίν του, πρὸς δὲ καὶ τὰ φοβερά παθήματα καὶ τὴν δόξαν τοῦ μεγάλου ἀνθρώπου!

Ἀλλὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν, ἀνέφερεν ὁ Τάσος ἐαυτὸν, ἔθλιψε τὴν χεῖρα τοῦ Ρούβεν καὶ

τὸν παρεκάλεσε νὰ ζητήσῃ τὸν ἡγούμενον τοῦ Ἁγίου Ὀνουφρίου ἵνα φέρῃ τὴν ἱερὰν μετάληψιν εἰς τὸν θνήσκοντα χριστιανόν. Καὶ ὅτε ὁ ἡγούμενος ἐξήρχετο τῆς ἐκκλησίας μετὰ τῶν καλογῶν, ἀπερχόμενος εἰς τὸν θνήσκοντα ἐν πομπῇ καὶ ἐπισημότητι, ἤκουσεν αἴφνης πλησιάζουσαν μουσικὴν καὶ χαροποιὰς ἐπευφημίσεις λαοῦ. ἦτο ἡ συνοδεία τοῦ θριάμβου ἣτις ἤρχετο νὰ ὀδηγήσῃ τὸν Τάσον ἐν πομπῇ εἰς τὸ Καπιτώλιον. Ὁ δὲ γηραιὸς ἡγούμενος, κρατῶν εἰς χεῖρας τὸ ἱερὸν δισκοπότηρον, προβάς ἐνευσεν εἰς τὸ πλῆθος νὰ γονατίσῃ.

— Προσευχήθητε! τοῖς εἶπεν ἐπιτακτικῶς, προσευχήθητε! χριστιανὸς ἀποθνήσκει.

Καὶ ὅλον τὸ πλῆθος ἐγονάτισεν εὐσεβῶς, εἰς δὲ τῶν καλογῶν ἀπήγγειλε τὰς ὑπὲρ τῶν θνήσκόντων προσευχάς, ἐπαναλαμβανομένας ὑπὸ τοῦ πλῆθους.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ρούβεν, ἀδυνατῶν νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του, κατέβηκε ἀπὸ τὸ μοναστήριον ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο καλογῶν, οἵτινες ἔφερον τὸ λείψανον περιεκαλυμμένον ἐν πορφύρᾳ σκέπῃ, τῇ σκέπῃ τοῦ θανάτου. Διέβησαν μέσῳ τοῦ ἐκθάμβου πλῆθους, ἔφθασαν εἰς τὴν ἀμαξάν τοῦ θριάμβου καὶ ἀναβάντες ἀπέθηκαν τὸν ἀποστάνα ἐπὶ τοῦ ἐκεῖ ἐτοιμασθέντος χρυσοῦ καὶ ἐλεφαντίνου θρόνου. Ἀπεκάλυψε τότε τὸ λείψανον ὁ Ρούβεν καὶ ἐπεφάνη ὁ νεκρὸς τοῦ Τορκάτου Τάσου, περιβεβλημένος τὴν ῥωμαϊκὴν χλαμύδα.

Λαβὼν δὲ ὁ νεανίας ζωγράφος τὸν στέφανον τῆς δάφνης, τὸν πλεχθέντα ἤδη διὰ τὸ μέτωπον τοῦ ποιητοῦ, ἔστυψε κεφαλὴν... παγωμένην, ἀκίνητον, ἀποθανοῦσαν!

Καὶ ἔπειτα καταβὰς ἐγονάτισε μέσῳ τοῦ πλῆθους, ἔτι γονυκλιτοῦντος, καὶ τότε πάλιν ἀπηγγέλθη ἡ εὐχὴ ἡ νεκρώσιμος· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ συνοδεία ἐπορεύετο πρὸς τὸ Καπιτώλιον.

Μόνος ὁ Ρούβεν δὲν συνώδευσε τὴν νεκροφόρον· εἰσελθὼν εἰς τὴν σκοτεινότεραν γωνίαν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἐγονάτισε πρὸς τῆς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου καὶ προσηυχῆθη μετὰ κατανύξεως κρατῶν τὴν ἀργυρᾶν Παναγίαν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τὰς παγωμένας χεῖρας τοῦ Τάσου, ὅστις ἡσπάσθη αὐτὴν ὅτε παρέδωκεν τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Κύριον.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΜΑΓΔΟΝΑΛΛΟΣ.

Ὁ Στρατάρχης Μαγδονάλλος, γεννηθεὶς εἰς Σαγκέρην τῷ 1765, γόνος οἰκογενείας σκωτικῆς ἀκολουθησάσης εἰς Γαλλίαν τοὺς Στουαρτίδας, ἀπέθανε κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1840, εἰς τῶν λαμπροτέ-